

SAMENVATTING EVALUATIE ECO-IRISPROJECT

September 2014

Dit document is een samenvatting van de resultaten van de kwalitatieve evaluatie van het proefproject eco iris en van de belangrijkste kwantitatieve gegevens die tussen maart 2014 en september 2014 werden verzameld. Deze evaluatie heeft tot doel om te bepalen in hoeverre het systeem van de aanvullende munt de doelstellingen van het project heeft kunnen halen en wat de perspectieven zijn voor de toekomst.

CONTEXT

In het kader van het 4de Afvalplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft Leefmilieu Brussel een systeem ontwikkeld bestaande uit een aanvullende munt op Brussels niveau. Deze munt, die sinds november 2012 in omloop is, streeft twee doelstellingen na:

- Het ontwikkelen van een instrument dat bij een brede groep van de Brusselse bevolking **ecologische aankopen en/of gedragingen in gezinnen stimuleert**.
- **Het stimuleren van de lokale economie**.

De secundaire doelstellingen van het project zijn onder meer het **creëren van vriendschappelijke relaties** binnen wijken, in een logica van synergie ten opzichte van alle bestaande milieuprojecten op het niveau van het Gewest.

De eco irissen zijn in oktober 2012 in Schaarbeek en Vorst geïntroduceerd, en vervolgens begin 2014 in Watermaal-Bosvoorde, Sint-Jans-Molenbeek en Sint-Gillis.

Om de geografische context en de uitvoering makkelijker te begrijpen, hebben we het project in twee fasen opgesplitst: (I) **fase 1** met twee gemeenten (Schaarbeek en Vorst) en (ii) **fase 2** met drie nieuwe gemeenten (Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Gillis en Watermaal-Bosvoorde).

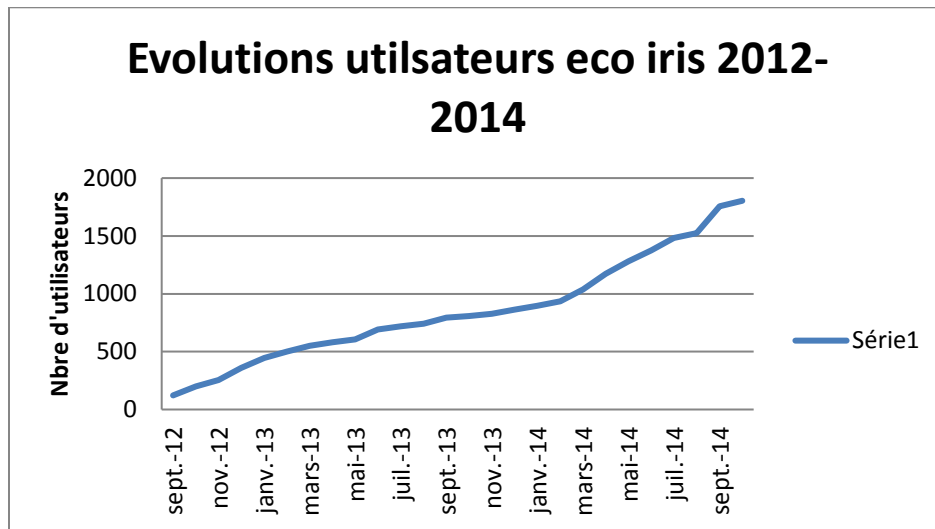
Fase 1 wordt van fase 2 van het project onderscheiden omdat ze op verschillende vlakken van elkaar verschillen:

- De perimeter wordt groter (van 2 naar 5 gemeenten).
- In een optiek van meer lokale verankering werd het bestuursplan van het project aangepast. In fase 1 werd het beheer van de munt verzorgd door een onderaannemer van Leefmilieu Brussel. In fase 2 hebben lokale groepen zich aangeboden om het project ten laste te nemen. Er zijn dus 5 lokale teams die elk in een gemeente het beheer van de munt op zich nemen.
- De introducties van eco irissen worden verhoogd in fase 2. Gedurende fase 1 was er slechts één manier om eco irissen te ontvangen: door ecologische handelingen te stellen. In fase 2 was het echter mogelijk om met euro's eco irissen aan te kopen, met een koopkrachtwinst van 5%. Deze optie is toegankelijk in twee gemeenten: Sint-Gillis en Watermaal-Bosvoorde.
- De leveranciers (B-to-B) werden in fase 2 ingeschakeld opdat de handelaars hun eco-irissen makkelijker kunnen uitgeven. Deze leveranciers krijgen geen korting en enkel de handelszaken kunnen bij hen eco irissen uitgeven.

DE KWANTITATIEVE RESULTATEN

Gegevens gegenereerd door de website

Volgens de gegevens van de website van eco iris, zijn er ongeveer 1809 gebruikers in het project ingeschreven, waarvan de meerderheid uit de gemeenten Vorst (34 %) en Schaarbeek (32 %) komt. Sinds de opstart van het project in oktober 2012 stijgt het aantal gebruikers op constante wijze.

Eind september 2014 werden in totaal 2709 milieuhandelingen gesteld en werd een totaal bedrag van 124.955 eco irissen aan de gebruikers gecrediteerd.

Eind september 2014 worden er ongeveer 150 eco-irishandelingen geteld in verband met verschillende thema's zoals duurzame voeding, mobiliteit, afvalpreventie, energie, biodiversiteit... (De exhaustieve lijst met uitgevoerde handelingen is in bijlage gevoegd).

Op het einde van fase 1 in december 2013 telde het netwerk van handelaars die eco irissen als betalingswijze aanvaardden 35 handelszaken. In juni 2014, na de uitbreiding van de perimeter, maakten ongeveer 80 handelszaken deel uit van het eco-irisnetwerk. In september 2014 tellen we momenteel **110 handelszaken** in het eco-irisnetwerk.

Online-evaluatie voor de gebruikers

Er werd een online-vragenlijst verstuurd naar alle gebruikers, waarvan er 140 deze lijst hebben ingevuld. De belangrijkste resultaten worden hierna voorgesteld:

Wat betreft de vragen in verband met duurzame gedragingen:

- Verklaart 48 % van de gebruikers dat ze minstens één nieuwe milieuhandeling hebben gesteld, hetgeen doet vermoeden dat het eco-irisproject een positief effect heeft en milieuvriendelijke gedragingen stimuleert.
- Verklaart 75 % dat hun deelname aan het eco-irisproject hen motiveert om meer milieuvriendelijk te handelen, zelfs al staan dergelijke handelingen niet in de lijst van eco iris. Heeft 88 % de intentie om minstens één nieuwe handeling te stellen. Deze resultaten zijn positief en worden bevestigd door de resultaten van de kwalitatieve evaluatie. (voir infra)

Al is het vanzelfsprekend dat bepaalde handelingen waarschijnlijk reeds gebeurden voordat het eco-irisproject van start ging (bv. Zich abonneren op het openbaar vervoer, zijn nummerplaat inleveren, ...), toch hebben we het gevoel dat eco iris voor bepaalde gebruikers het duwtje in de rug was om nieuwe eco-irishandelingen te stellen (bv. Zich abonneren op villo of een fiets kopen na een informatiesessie over fietsen, gegeven door Vorst: gezondheidswijk, kopen bij biologische kruidenierszaken in de buurt na de kookworkshops van Triskelia in Schaarbeek, energiefactuur verlagen na een REG-informatiesessie, ...).

Wat betreft de vragen in verband met het commerciële aspect:

- Is 24 % van de respondenten van oordeel dat hun lokale consumptie toegenomen is sinds hun deelname aan het eco-irisproject.
- Blijft 87 % van de gebruikers die hun eco irissen hebben uitgegeven de handelszaken waar ze dit hebben gedaan regelmatig bezoeken om andere aankopen te doen, zelfs zonder eco irissen.
- Verklaart bijna de helft van de respondenten (49 %) interesse te hebben om eco irissen te kopen om deze lokaal uit te geven.

Denkt 95 % van de ondervraagde personen dat het systeem van eco irissen een goede manier is om ecologisch gedrag, lokale consumptie en maatschappelijk engagement te stimuleren.

Van de personen die de enquête hebben ingevuld, had een grote meerderheid (76 %) de eco irissen nog niet uitgegeven, hetgeen doet vermoeden dat het hier gaat om nieuwe deelnemers, waar rekening mee gehouden moet worden bij de interpretatie van de resultaten van de vragenlijst.

DE KWALITATIEVE RESULTATEN

Als aanvulling op de resultaten die verkregen werden via de online-vragenlijst voor de gebruikers, werden er ook interviews afgenomen bij de handelaars uit het eco-irisnetwerk, en daarnaast ook bij de handelaars die zich hebben teruggetrokken, om te leren uit hun ervaringen en de evaluatie te verfijnen. Deze gesprekken waren gericht op de gemeenten die van bij de 1ste fase aan het project deelnamen (Schaarbeek en Vorst). Deze gesprekken hebben ons het volgende bijgebracht:

- De deelname van het merendeel van de handelszaken beperkt zich tot het aanvaarden van eco irissen als betalingswijze (63 %). Slechts enkelen doen meer (zoals het project aan de gebruikers uitleggen, hen voorstellen om eco irissen als wisselgeld terug te geven, ...)
- 89 % van de handelszaken hebben reeds eco irissen ontvangen. Bij die handelszaken kunnen we twee verschillende groepen onderscheiden, elk met een vergelijkbare grootte: zij die er veel krijgen (meer in Schaarbeek en in de “groene” voedingswinkels in Vorst en Schaarbeek) en zij die er erg weinig krijgen (het merendeel van de handelszaken in Vorst en de handelaars die geen basisvoedingsmiddelen aanbieden).
- 60 % van de handelaars verklaren nieuwe klanten over de vloer te hebben gehad die met eco irissen betalen.
- De handelaars die eco irissen hebben gekregen, hebben deze in de kassa laten zitten (32 %), hebben aankopen gedaan in eco irissen (28 %) of hebben gevraagd ze om te wisselen voor euro's (28 %).
- Het grootste probleem waarmee de handelaars te maken kregen, was het gebrek aan opties om de eco irissen uit te geven (34 %). De korting van 5% wordt ook beschouwd als een beperking. Het feit dat er nog maar weinig klanten zijn die eco irissen gebruiken, blijkt ook een beperking van het systeem.

- De meerderheid van de handelszaken (64 %) ondersteunen het project en zullen blijven deel uitmaken van het netwerk. Twee derde van de ontmoete handelaars die zich uit het systeem hebben teruggetrokken, overwegen om deel te nemen aan een nieuw project als wij hen oplossingen aanbieden die aangepast zijn aan de moeilijkheden die ze hebben ondervonden.

BESLUIT

De sterkte van het project blijkt het gedeelte “stimulans voor gedragswijziging”, terwijl het gedeelte “dynamisering van de lokale economie” op dit vlak minder eenduidige resultaten oplevert. De gebruikers stellen meer duurzame handelingen wanneer ze hiervoor beloond worden, en de eco iris komt in deze dynamiek van verandering naar boven. Voor de handelszaken zijn de voordelen echter erg beperkt en lijkt het gebruik van de eco iris momenteel een bijkomende administratieve last. Op basis van de gevoerde gesprekken is een betere visibiliteit van de handelszaken dankzij het eco-irisproject het enige voordeel dat ze uit hun deelname halen.

Annexe : liste des ecogestes réalisés

nbre eco gestes réalisés	Eco geste
418	S'abonner aux transports en commun
192	Apposer un autocollant « no pub » sur votre boîte aux lettres
157	Se fournir en électricité verte
144	Devenir membre d'une bibliothèque partenaire eco iris
102	S'abonner à Villo
95	Participer à la promotion d'eco iris
85	Acheter directement vos produits frais et de saison à la ruche qui dit oui !
61	Créer un potager individuel
54	Réaliser un compost individuel
54	S'abonner au système de voitures partagées
49	S'abonner au magazine « Ma ville, notre planète »
46	Faites un eco-geste à Zinneterrasse!
45	Participer à l'initiation vélo
45	Participer au « Jeudi Veggie »
45	Participer au cycle d'ateliers "Des traditions durables dans notre assiette"
42	Acheter un vélo chez un partenaire
36	Participer à l'atelier vélo de la fête de quartier de Schaerbeek
36	Etre membre d'un compost collectif
36	Verduriser sa toiture/façade
35	Installer des nichoirs/maisons à abeilles/abris à insectes
29	Emprunter 1 fois des livres à une bibliothèque partenaire eco iris
28	Devenir membre d'un Gasap partenaire eco iris
27	Participer à l'atelier Patés Végétaux de la fête de quartier de Schaerbeek
26	Acheter un panier bio chez un partenaire
26	Participer à « A vélo Mesdames ! » à Schaerbeek
26	Participer à un potager/verger/poulailler collectif
26	Participer au quizz eco iris du 16/06 à Schaerbeek
25	Devenir membre d'une association qui promeut l'utilisation du vélo
25	Installer une citerne de récupération d'eau de pluie
21	Acheter 105 eco iris
20	Devenir membre de Natagora
20	Participer à « A vélo Mesdames ! » à Forest !
18	Je deviens jardinier au Jardin Collectif à Tour et Taxis
18	Organiser une activité durable au sein de votre quartier eco iris
17	Adoptez un pied d'arbre à Forest !
17	Collecte de gsm Molencanal
17	Participation à un atelier au ShareFest
17	Participer aux ateliers de cuisine durable jeunes de Bouillon de Cultures
17	Pratiquer le covoiturage
17	Réduire sa consommation d'électricité de minimum 10%
16	Vérifier la pression de vos pneus
15	Participer au cours d'utilisation rationnelle de l'énergie organisés par le CPAS de Forest
15	Participer au forum de l'entrepreneuriat en commerce équitable
15	Participer au quizz le 2 déc au festival Mimouna à Schaerbeek
15	Réduire sa consommation d'eau de minimum 10%
15	Réduire sa consommation de gaz/mazout de minimum 10%
14	Rendre sa plaque de voiture
13	Acheter local et bio chez un commerce partenaire
12	Utilisez un gobelet réutilisable à la fête de quartier Heyvaert ce samedi 27 septembre!
12	Participer à un cours de fabrication de produits d'entretien biologique
11	Etre bénévole pour un Repair Cafe partenaire
11	Participer à un atelier de réparation et gravure de vélo
11	Participer à une formation au compostage
11	Participer aux activités organisées lors du Printemps du Développement Durable à Forest !

0	Participation plantation bulbes le 18 novembre
11	S'inscrire sur le site « Bike to work »
10	Apportez vos petits déchets chimiques ménagers au Proxy Chimik
10	Participer aux fêtes "des traditions durables dans notre assiette"
10	Participer aux séances d'information en entrepreneuriat au Village Partenaire
9	Action Molenbeautif - adoptez un pied d'arbre à Molenbeek!
8	Atelier de cuisine durable
7	Acheter des objets de seconde main à la brocante du 16 septembre 2012 rue de Fierlant de 9h à 13h
7	Acheter une compostière
7	Participer aux ateliers de sensibilisation environnementale
7	Participer aux ateliers organisés par la Maison Eco
7	S'abonner à la newsletter de la Maison Eco
7	Tenir un stand à la brocante du 16 décembre 2012 de 14h à 18h
7	Travailler activement dans un compost collectif
6	Acheter des objets de seconde main à la brocante musicale du 16 décembre 2012
6	Acheter vos produits Bio auprès de l'épicerie « Poids Gourmand »
6	Atelier percussion en matériel de recup
6	Participer à l'atelier de jardinage
6	Participer aux séances de Vélo Traffic
6	Participez à l'atelier de fabrication de cosmétiques à Schaerbeek
6	Surveiller la veille de mes appareils électriques par l'achat d'une multiprise on/off
5	participation au cycle "Finance et Nous"
5	Participer à l'atelier de customisation de gilet
5	Participer à l'atelier de réparation vélo
5	participer à l'atelier photo eco iris du 31/05
5	Participer au Défi Energie
5	Participer ou animer une séance "vélo trafic" avec le Gracq
5	Réduire sa consommation d'électricité de minimum 5%
5	Réduire sa consommation de gaz/mazout de 5%
4	Acheter une carafe pour boire l'eau du robinet
4	Faire réparer son vélo dans un commerce partenaire
4	participer à l'atelier fabrication d'instruments de musique avec des objets de récupération
4	Participer à une formation pour devenir maître-composteur
4	Placer des panneaux réfléchissant derrière les radiateurs
4	Pratiquer l'autopartage
3	Acheter des plantes ou semences indigènes lors de la bourse aux semences (25 novembre à Mundo B)
3	Apportez votre huile de friture au Proxy Chimik !
3	Commander un menu bio/durable ou végétarien au resto de quartier partenaire
3	fabriquer votre déguisement ou accessoire pour le Carnaval Voltaire le 8 février
3	participer à l'atelier couture le samedi 27 avril à la Maison des Femmes de Schaerbeek ! (sur inscription)
3	Participer à la "idées promenade" à vélo
3	Participer à la balade à vélo du 22 septembre organisée par le quartier Bervoetz
3	Participer à la plantation des fleurs des pieds d'arbres le 16 septembre Place Saint-Antoine à Forest.
3	Participer aux animations lectures les vendredis après-midi organisés la bibliothèque communale de Forest
3	Rapporter les vêtements que ne sont plus portés aux bulles à vêtements
3	Rapporter ses médicaments usagés
3	Suivre une formation à la culture d'un potager bio
3	Trier les déchets chimiques
2	Acheter des Plantes ou autres à la pépinière "La Pousse qui Pousse"
2	Déposer quelque chose dans la « give box » du Quartier Durable Wiels le 16 septembre 2012
2	Devenir membre d'un quartier durable à Saint-Gilles
2	Etre bénévole au Repair Café de Molenbeek
2	Être bénévole saint-gillois sur le festival Super Mouche
2	Etre membre de la donnerie de Helmet
2	Faites réparer vos vêtements à l'atelier de retouche du Welvaartkapoen
2	Participer à l'atelier de fabrication de produits d'entretien écologiques et économiques
2	Proposer un projet à la semaine européenne de réduction des déchets du 22 au 30 novembre 2014
2	Rapporter ses piles usagées

2	S'informer sur les pratiques de consommation responsable avec la newsletter d'Eco Conso
2	Utiliser des engrais verts ou bio (engrais 100 % organiques) pour mon Jardin
2	Utiliser des mousseurs sur mes robinets pour limiter la consommation d'eau
2	Venez chercher votre déjeuner avec votre propre contenant réutilisable
1	Apport de semence (boite d'échange de semences)
1	Apporter ses déchets à la déchetterie régionale
1	Atelier a vélo mesdames
1	Comment fabriquer ses produits d'entretien durables?
1	Être Bénévole lors des activités organisées par Natagora
1	Faire des achats de seconde main chez un commerce partenaire
1	Investissez-vous dans les contrats de quartiers Abbaye et Albert à Forest
1	Participer à Europe Refresh aux Halles de Schaerbeek
1	Participer à l'atelier fabrication de produits de beauté et cure de printemps
1	Participer à la Balade Balcons Sonores
1	Participer à la bourse au vélo
1	Participer à la fête de la charge à Forest
1	Participer à l'atelier création de jeux de société en matériel de récupération
1	Participer à l'atelier-jeu « Un transport inhabituel sur la côte de la rue du Mystère »
1	Participer au Réseau Nature
1	participer au troc de Bijoux à Schaerbeek
1	Participer aux Activités du « Verger de l'Altitude » sur le site de Divercity
1	Participer aux ateliers de cuisiner durable au resto Sésam de Bouillon de Culture
1	Participer Balades animées "nature en ville" – le 24 octobre
1	Participez à des ateliers culinaires pour une alimentation durable
1	Participez à l'atelier : Fabriquer ses cosmétiques soi-même
1	Participez aux activités du printemps du développement Durable !
1	Rechargez vos produits d'entretien écologiques
1	Recycler son ancien GSM
1	S'engager avec la Maison de l'énergie Midi pour diminuer ses consommations d'énergie.
1	Suivre une formation de « maître maraicher »
1	Tenir un stand à la brocante du 16 septembre 2012 rue de Fierlant de 9h à 13h
1	Utiliser des ampoules Basse consommation
1	Utiliser un sac de course réutilisable chez un commerce partenaire
Total 2709	